21/08/2023

Προκόπης Παυλόπουλος: Χαιρετισμός σε εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής στο Αργοστόλι

/ Επικαιρότητα

Προκόπης Παυλόπουλος: Χαιρετισμός σε εγκαίνια της Έκθεσης Ζωγραφικής «Διονύσιος Σολωμός… δύο φλόγες… Μανώλης Χάρος» του Μανώλη Χάρου, στο Δημοτικό Θέατρο Αργοστολίου «Ο Κέφαλος»

Αργοστόλι, 19.8.2023

Στον χαιρετισμό του, ο οποίος αναγνώσθηκε κατά τα εγκαίνια της Έκθεσης Ζωγραφικής «Διονύσιος Σολωμός... δύο φλόγες... Μανώλης Χάρος» του Μανώλη Χάρου, που πραγματοποιήθηκαν στο Δημοτικό Θέατρο Αργοστολίου «Ο Κέφαλος», ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκός και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ κ. Προκόπιος Παυλόπουλος τόνισε τα εξής:

«Πρόλογος

Μιας και δεν έχω την δυνατότητα -για λόγους ανώτερους από την θέλησή μου- να βρίσκομαι απόψε «*corpore*» κοντά σας, στο ιστορικό Δημοτικό Θέατρο Αργοστολίου «*Ο Κέφαλος*», επιτρέψατέ μου να συμμετάσχω «*animo*». Και να μοιρασθώ μαζί σας λίγες σκέψεις, με την ταπεινή παράκλησή μου η κρίση σας γι' αυτές, ως προς τις ενδεχόμενες εγγενείς αδυναμίες ενός μη ειδικού, να είναι, κατά το δυνατόν και φυσικά δίχως ανεπίτρεπτες εκπτώσεις, επιεικείς. Ευθύς εξ αρχής οφείλω να επισημάνω πως αναλογεί, επαξίως, δημόσιος έπαινος στην «*Ιονική Ακαδημία 1808*» και ειδικότερα στον Πρόεδρό της, κ. Γιάννη Μεταξά, Επίτιμο Καθηγητή του ΕΚΠΑ καθώς και στους «*Φίλους της Ιονικής Ακαδημίας 1808*» και στον Πρόεδρό τους, κ. Φώτη Κρεμμύδα, για την πρωτοβουλία οργάνωσης αυτής της εμβληματικής Έκθεσης με έργα του Μεγάλου Κυθήριου Ζωγράφου μας, του Μανώλη Χάρου. Πολλώ μάλλον όταν ο ίδιος ο τίτλος της Έκθεσης, «*Διονύσιος Σολωμός... δύο φλόγες... Μανώλης Χάρος*», μας προδιαθέτει για μιαν ουσιαστικώς μοναδική, από πλευράς συνδυασμού της Λογοτεχνίας με τις Εικαστικές Τέχνες στην Χώρα μας, «*συμπόρευση*» του Μανώλη Χάρου με τον Εθνικό Ποιητή μας αλλά και εν γένει «*Πνευματικό Ηγέτη*» μας -κατ' εξοχήν στο μείζον θέμα της Ελληνικής Γλώσσας και της ιστορικής της διαδρομής- τον Διονύσιο Σολωμό.

Ι. Ο Ρομαντισμός του Μανώλη Χάρου

Αισθάνομαι και συναισθάνομαι -το υπονόησα ήδη- τα περιορισμένα όρια ενός μη ειδικού, επιχειρώντας να ξεκινήσω τον χαιρετισμό μου εμβαθύνοντας στοιχειωδώς στο έργο του Μανώλη Χάρου εντός του συγκεκριμένου πεδίου της «*όσμωσής*» του με την πνευματική κληρονομιά του Διονυσίου Σολωμού. Και ακριβώς για τον λόγο αυτό περιορίζομαι σε μια πολύ γενική τοποθέτηση, που μειώνει κάπως την διακινδύνευση της οφθαλμοφανούς αυθαιρεσίας.

Α. Το ζωγραφικό έργο του Μανώλη Χάρου περικλείει μέσα του, όπως η απεραντοσύνη της θάλασσας σε όλες της τις εκφάνσεις και εκφράσεις -από την γαλήνη ως την θύελλα και με οιονεί πάντοτε παρούσα την Σελήνη- που τον θέλγει αδιαλείπτως, άφθονη και εκφραστική ποίηση. Η «*έκρηξη*» των χρωμάτων, η οποία «*αναδύεται*» από τον χρωστήρα του Μανώλη Χάρου παραπέμπει σ' ένα είδος "*Big Bang*

”, πρόσφορου ν’ αναδείξει παραστατικά το «*εκτυφλωτικό*» μεγαλείο της Φύσης, το «*θαύμα*» της έμπνευσης αλλά και, στο μακρινό βάθος της, τον «*γόρδιο δεσμό*» των δυσχερειών αλληλοκατανόησης στην εποχή μας. Κάπως έτσι οι πίνακες του Μανώλη Χάρου μας εισάγουν, χωρίς υπερβολή, «*μυσταγωγικώς*» σ’ ένα σύμπαν «*σύζευξης*» μεγαλείου και μυστηρίου το οποίο «*εκλύει*», υπό όρους διαρκούς πνευματικής «*κυοφορίας*», επαναστατικές, με όλη την σημασία της λέξης, μορφές έκφρασης.

Β. Και είναι ιδίως αυτή η καίρια πλευρά της τέχνης του Μανώλη Χάρου, η οποία φέρνει στο φως όλο το εύρος του αυθεντικού Ρομαντισμού του. Την σημασία μιας τέτοιας διαπίστωσης αποκαλύπτει ακόμη πιο έντονα το ότι, κατά γενική μάλιστα ομολογία και όπως έχει τεκμηριώσει αμαχήτως η ιστορική διαδρομή του σε όλους τους τομείς επιρροής του, ο Ρομαντισμός είναι ένα γνησίως επαναστατικό Πνευματικό Κίνημα. Αυτή δε η γνησίως επαναστατική δομή και ιδιοσυστασία του Ρομαντισμού περιγράφει και επεξηγεί το εντυπωσιακό μέγεθος της «*αειθαλούς*» δημιουργίας του. Εκείνης που είναι προορισμένη, ουσιαστικώς «*εκ φύσεως*», να «*γκρεμίζει*» όχι για να καταστρέψει «*χωρίς επιστροφή*». Αλλά για να επιτρέψει στο Πνεύμα να «*ξαναχτίζει*» ανενάως, αναζητώντας καινούργιους δρόμους και άγνωστους ως πριν χώρους προκειμένου ν’ «*αναβλύσουν*», με «*αρτεσιανή*» ροή, νέα έργα, άξια να υπηρετήσουν τις «*άτεγκτες*» απαιτήσεις της, όποιας, αιωνιότητας αναλογεί στον Άνθρωπο.

ΙΙ. Ο Μανώλης Χάρος στα χνάρια του Διονυσίου Σολωμού

Θαρρώ πως δεν κάνω λάθος αν ισχυρισθώ ότι είναι πρωτίστως τα ρεύματα του Ρομαντισμού, όπως άκρως συνοπτικώς σκιαγραφήθηκαν προηγουμένως, που μπορούν να δώσουν πειστική εξήγηση για την πεμπτουσία της σύζευξης της ζωγραφικής του Μανώλη Χάρου με τον «*ακρογωνιαίο λίθο*» της σύγχρονης Πνευματικής Κληρονομιάς μας, τον Διονύσιο Σολωμό. Γεγονός το οποίο καταδεικνύει, επιπροσθέτως, πόσο εύστοχη και παραγωγική είναι η επιλογή της Έκθεσης με την θεματική «*Διονύσιος Σολωμός… δύο φλόγες… Μανώλης Χάρος*». Με «*ουσιώδη*» μάρτυρα, που «*βεβαιώνει του λόγου το ασφαλές*», τον αναλόγως αντιπροσωπευτικό πίνακα του Μανώλη Χάρου «*Είναι δύο φλόγες*».

Α. Τον «*επαναστατικό*» Ρομαντισμό του Διονυσίου Σολωμού υπηρετεί πιστά το σύνολο του έργου του. Από την ποίησή του, με κορυφαία «*στιγμή*» τον «*Ύμνον εις την Ελευθερίαν*», τον Εθνικό μας Ύμνο, ως τον -περιορισμένο σ’ έκταση αλλά εξίσου «*αποκαλυπτικό*» και εν προκειμένω – πεζό λόγο του, με «*κολοφώνα*» τον «*Διάλογο*», γραμμένο το 1924 και «*αφιερωμένο*» πού αλλού, στην Γλώσσα μας, το «*μέγα πάθος*» του Διονυσίου Σολωμού. Μένω στην συγκεκριμένη περίπτωση στον «*Διάλογο*» όχι μόνο για να ευθυγραμμισθώ με την θεματική της Έκθεσης. Αλλά και γιατί ο «*Διάλογος*» εκπροσωπεί, σε όλη του την έκταση και με απαράμιλλη παραστατικότητα για πεζό κείμενο, τον επαναστατικό Ρομαντισμό του Διονυσίου

Σολωμού, κυρίως λόγω της εντός αυτού μεγαλειώδους, δίχως ίχνος υπερβολής, πνευματικής σύμπλευσης της Ελευθερίας και της Γλώσσας. Της Ελευθερίας, η οποία εκδηλώνεται μέσω της Γλώσσας και της Γλώσσας, η οποία «*καλπάζει*» στην «*λεωφόρο*» της δημιουργίας μέσω της Ελευθερίας. Και τούτο δείχνει την ακατάλυτη συνέχεια της πορείας του Ελληνικού Πολιτισμού, μεταφέροντάς μας στις απαρχές της «*μεγάλης έκρηξης*» του Ελληνικού Πνεύματος κατά την Κλασσική Αρχαιότητα, όταν ξεκίνησε την «*δοξαστική*» του διαδρομή από τις ακτές της Ιωνίας και την Αρχαία Αθήνα ακολουθώντας τους, άγνωστους ως τότε, «*δρόμους της Ελευθερίας*».

Β. Ξαναγυρίζω, μοιραία, στον πίνακα του Μανώλη Χάρου «*Είναι δύο φλόγες* » ο οποίος, κατά τα προλεχθέντα, αποτυπώνει την μεγάλη αποκάλυψη του Διονυσίου Σολωμού κυρίως στον «*Διάλογο*», δίχως όμως να υποτιμάται -κάθε άλλο- η ποίησή του, π.χ. εκτός από τον «*Ύμνον εις την Ελευθερίαν*», οι « *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι*» και «*Ο Κρητικός*», που επίσης έχουν επηρεάσει δραστικά την ζωγραφική του Μανώλη Χάρου: Ήτοι το «*δίπολο*», την « *διαλεκτικότητα*» -και όχι το «*μονοσήμαντο*»- που υπάρχει σε κάθε τι και κατά βάση στον διάλογο, στον κάθε διάλογο. Σύμφωνα με τις κατά τ' ανωτέρω επισημάνσεις πρέπει να θεωρηθεί μάλλον βέβαιο ότι ο Μανώλης Χάρος, στον πίνακα «*Είναι δύο φλόγες*», έχει δεχθεί την ευθεία επιρροή του Διονυσίου Σολωμού μέσ' από τον «*Διάλογο*», όπου έγραφε: «*Είναι δύο φλόγες, μία στο νου, άλλη στην καρδιά, αναμμένες από τη φύση εις κάποιους ανθρώπους». Και για να γίνω πιο συγκεκριμένος ως προς το ποιες, σε αυτό εδώ το πλαίσιο, είναι -ή θα μπορούσαν να είναι- οι «δύο φλόγες» που ενέπνευσαν τον Μανώλη Χάρο, παραπέμπω σε μιαν άλλη, μνημειώδη όπως έχει αποδειχθεί μέσα στον χρόνο, φράση του Διονυσίου Σολωμού, και πάλι από τον «Διάλογο»: «Μήγαρις έχω άλλο στο νου μου πάρεξ ελευθερία και γλώσσα*;» Να, λοιπόν, οι «*δύο φλόγες*» του Μανώλη Χάρου, η Ελευθερία και η Γλώσσα, η Γλώσσα και η Ελευθερία.

Επίλογος

Καταλήγω, με αφετηρία την ακόλουθη πρόταση που κάθε άλλο παρά αφίσταται της πραγματικότητας: Το «*μάγμα*» Ελευθερίας και Γλώσσας γεννιέται μέσ' από μια μορφή «*λάβας*», η οποία εκτοξεύεται ακατάπαυστα από το «*εν διαρκή διεγέρσει* » ηφαίστειο της πνευματικής παρακαταθήκης του Εθνικού μας Ποιητή. Πρόκειται για παρακαταθήκη, η οποία προσλαμβάνει Εθνικές, αναμφιβόλως, διαστάσεις, μιας και συνδέεται αρρήκτως με την όλη Πολιτιστική μας Κληρονομιά, από τις απαρχές της ως τις μέρες μας. Μια Κληρονομιά, της οποίας ο πνευματικός ποταμός είναι « *αφράστως*» αείροος και «*απερινοήτως*» πλωτός, όπως το αναδεικνύει μ' έξοχο τρόπο το έργο του Μανώλη Χάρου και το φέρνει στο φως εκφραστικά η Έκθεση εδώ, στο Αργοστόλι. Κάπως έτσι η Έκθεση αυτή, υπό τις κατάλληλες συνθήκες και προϋποθέσεις, πρέπει να επαινεθεί για τον πρόσθετο λόγο ότι μας υπενθυμίζει, με τον τρόπο της, το χρέος όλων μας απέναντι στην Ιστορία όχι μόνο του δικού

μας Πολιτισμού αλλά και του κοινού μας Δυτικού, και ιδίως Ευρωπαϊκού, Πολιτισμού. Ιστορία, η οποία είναι και μια «*μαρτυρία*», με αμάχητα τεκμήρια, ότι «*κοιτίδα*» και «*λίκνο*» του ως άνω κοινού μας Πολιτισμού είναι η Αρχαία Ελλάδα του Ελεύθερου Πνεύματος –«*εκ γενετής*» αντίπαλου δέους απέναντι τον δεσποτισμό και στις σκοτεινές δοξασίες- που, για να θυμηθούμε τον Max Weber, «*ξεμάγεψε τον Κόσμο*». Άραγε η Έκθεση αυτή, στο Αργοστόλι, δεν είναι και ένα απτό δείγμα ως προς το τι σημαίνει, και σήμερα -αν όχι κατ' εξοχήν σήμερα- ένα τέτοιο «*ξεμάγεμα*»;»